

ตราสารอนุพันธ์

ตราสารอนุพันธ์ หรือที่เรียกกันว่า (Derivative Security) เป็นตราสารทางการเงินประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าขึ้นหรือลงหรือสัญญาที่ให้สิทธิแก่ผู้ถือตราสารอนุพันธ์นี้ ในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ตามที่ระบุไว้ในตราสารอนุพันธ์นี้ ตราสารที่อยู่ในกลุ่มตราสารอนุพันธ์ สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. สิทธิอนุพันธ์ หรือที่เรียกว่า Option ตราสารประเภทนี้เป็นตราสารที่ระบุสิทธิ ซึ่งไม่เป็นพันธะของผู้ถือที่จะซื้อหรือขายทรัพย์สินที่ระบุไว้ โดยปกติแล้ว ตราสารอนุพันธ์ประเภทนี้จะระบุเงื่อนไขต่างๆ เช่นวันที่ใช้สิทธิ จำนวนหรือราคาของทรัพย์สินที่ผู้ถือสามารถใช้สิทธิในการซื้อหรือขายได้ ซึ่งสิทธิสำหรับการซื้อหลักทรัพย์ที่ระบุไว้ นั้นเราจะเรียกกันว่า Call Option และสิทธิสำหรับการขายเรียกว่า Put Option

2. เป็นกลุ่มของตราสารอนุพันธ์ที่เราเรียกว่า ใบสำคัญแสดงสิทธิซื้อหลักทรัพย์ (Warrant) เป็นตราสารแสดงสิทธิที่บริษัทผู้ออกให้สิทธิแก่ผู้ถือในการซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทในอนาคต ในจำนวนและราคาที่กำหนดไว้

3. เป็นกลุ่มที่เรียกว่า พันธุ์แปลงสภาพ ตราสารประเภทนี้เป็นพันธุ์ประเภทหนึ่งที่มีผู้ถือมีสิทธิที่จะแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้

4. เป็นตราสารอนุพันธ์ในกลุ่มของพันธะอนุพันธ์ ซึ่งตราสารในกลุ่มนี้ คือ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward หรือ Future) ตราสารอนุพันธ์ประเภทนี้เป็นสัญญาหรือข้อตกลงที่ผู้ถือและผู้ออกตราสาร ต้องดำเนินการซื้อหรือขายและส่งมอบทรัพย์สินตามที่อ้างอิงในจำนวนและราคาที่ระบุไว้ ณ วันสิ้นสุดสัญญา

รายละเอียดของตราสารแต่ละประเภท

ตราสารอนุพันธ์ประเภทแรก คือ สิทธิอนุพันธ์ หรือที่มีชื่อเรียกกันว่า "Option" Option เป็นสัญญาที่ผู้ออกหรือผู้ขาย ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อหรือผู้ถือ ซื้อหรือขายสินค้าอ้างอิง (Underlying Asset) กับผู้ออก Option ตามจำนวน และราคาที่ระบุไว้ ภายในระยะเวลาหรือ ณ วันที่กำหนดไว้ ซึ่งราคาที่ระบุไว้บน Option มีชื่อเรียกว่า Exercise Price Strike Price หรือ Contracted Price ส่วนสินค้าอ้างอิงที่อยู่บน Option นั้น หมายถึง หลักทรัพย์ต่างๆ เช่น หน่วยลงทุน เงินตราสกุลต่างๆ ทองคำ หรือทรัพย์สินอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ เป็นต้น สำหรับสิทธิที่จะซื้อหรือจะขายสินค้าอ้างอิงตามที่ระบุไว้ นั้นก็มีชื่อเรียกที่ต่างกัน โดยสิทธิที่จะซื้อสินค้าอ้างอิงนี้เราเรียกว่า Call Option และสิทธิสำหรับการขายสินค้าอ้างอิง เรียกว่า Put Option ส่วนการลงทุนใน Option นั้น นักลงทุนจะต้องศึกษาข้อมูลของ Option นั้นๆ ก่อนว่าสินค้าอ้างอิงของ Option นั้น คืออะไร ราคาของสินค้าอ้างอิงที่ระบุไว้ นั้นมีราคาเท่าไร และสามารถใช้อำนาจได้วันไหน

ตัวอย่างเช่น นาย A ออก Call Option ฉบับหนึ่ง โดยให้สิทธิซึ่งหุ้นสามัญของบริษัท ก. จำนวน 500 หุ้นในราคาหุ้นละ 100 บาท ณ เวลาใดๆ ในช่วง 6 เดือนข้างหน้า โดยที่ในปัจจุบันราคาหุ้นสามัญบริษัท ก. เท่ากับ 95 บาท หากนาย B ลงทุนใน Call Option นี้ ณ ราคาของ Call Option 10 บาทต่อ 1 หุ้นสามัญ เพราะฉะนั้น Call Option นี้จะมีมูลค่าเท่ากับ 5,000 บาท (10 บาท x 500 หุ้นสามัญ) ดังนั้น หากนาย B ลงทุนใน Call Option นี้ จะใช้สิทธิก็ต่อเมื่อราคาหุ้นสามัญของบริษัท ก. สูงกว่า 110 บาท เนื่องจากต้นทุนของนาย B ประกอบด้วยราคาแปลงสภาพของหุ้น ก คือ 100 บาท และราคาของ Option คือ 10 บาท แต่

ถ้าราคาของหุ้นสามัญต่ำกว่า 110 บาท นาย B ก็สามารถไม่ใช้สิทธิในการซื้อหุ้นสามัญได้

พันธะอนุพันธ์ เป็นข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ที่ระบุให้ผู้ขายส่งมอบหรือให้ผู้ซื้อรับมอบสินค้าอ้างอิง ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาหนึ่งในอนาคต ตามจำนวนและราคาที่กำหนดไว้ในสัญญา พันธะอนุพันธ์จะมีอยู่ 2 ประเภท คือ อนุพันธ์ที่เป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward Contract) และพันธะอนุพันธ์ที่เป็นสัญญาซื้อขายในอนาคต (Future Contract) ซึ่งสัญญาทั้งสองประเภทนี้จะมีประเด็นแตกต่างกัน กันอยู่ในส่วนของมาตรฐานของสินค้าและราคา โดยรายละเอียดมาตรฐานสินค้าและราคาที่ระบุในสัญญาแบบ Future Contract จะมีมาตรฐานเดียวกัน ส่วนสัญญาประเภท Forward Contract จะไม่มีมาตรฐาน แต่จะเกิดจากข้อตกลงล่วงหน้าเฉพาะราย ทำให้สัญญาซื้อขายแบบ Future Contract มีการซื้อขายในตลาดรอง ส่วนสินค้าอ้างอิงที่ระบุในสัญญา หรือที่เรียกว่า Underlying Asset โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ สินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) และสินค้าทางการเงิน (Financial) จากลักษณะของพันธะอนุพันธ์นี้เองจึงเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองความเสี่ยงที่เกิดจากการผันผวนของราคาของสินค้า อย่างไรก็ตามก็มีการนำพันธะอนุพันธ์นี้มาเก็งกำไรจากการผันผวนของราคาเช่นกัน

แหล่งที่มา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ